

به نام لاهور! مزدا

شاه عباس بزرگ یا شاه عباس یکم نامدارترین شه‌ریار دوران صفوی و حتی پس از اسلام است. او فرزند شاه محمد خدابنده و پنجمین شاه از دودمان صفوی است که بر ایران به مدت بیش از ۴۲ سال با اقتدار آمیخته با استبداد شه‌ریاری نمود.

در سال ۱۰۰۰ هجری قمری پایتخت را به اصفهان منتقل کرد و ولایات شرقی را نظم و آرامش داد. در سال ۱۰۰۷ هجری قمری (۱۵۹۸) دو نفر از نجیب‌زادگان انگلیسی به نام آنتونی شرلی و رابرت شرلی به همراه بیست و پنج نفر انگلیسی دیگر از راه ونیز و حلب و بغداد به قزوین وارد شدند.

برادران شرلی که در خدمت آرل آف اسکس از سرداران مقتدر انگلستان بودند، مأموریت یافتند برای جنگ با عثمانی‌ها خود را در اختیار دولت ایران قرار دهند، ضمناً برای بازرگانان انگلیسی امتیازاتی بگیرند. هیأت مزبور از طرف دولت ایران به گرمی پذیرفته شد و شاه عباس از وجود آنان برای تجهیز و ایجاد نظم قشون ایران استفاده کرد. همچنین توسط آن‌ها روابط ایران و ممالک اروپایی را با داشتن یک وجه مشترک و آن دشمنی با عثمانی گسترش داد.

ادامه در ادامه مطلب

در مقابل قزلباش‌ها که جز از رؤسای خودشان از هیچکس اطاعت نمی‌کردند، با مشورت برادران شرلی نیرویی مرکب از ده هزار سواره نظام و دوازده هزار پیاده نظام از افراد گرجی و ارمنی که به دین اسلام مشرف شده بودند، تأسیس نمود و نام آنها را «شاهسون» گذاشت و فرماندهی آنرا خود به عهده گرفت.

برادران شرلی را به کمک الله وردی خان گماشت تا توپخانه و اسلحه خانه قدرتمند بسازند. شاه عباس پس از شکل‌دهی ارتشی نیرومند به نبرد با پرتغالی‌ها که خلیج فارس و جنوب ایران را تصرف کرده بودند پرداخت فرماندهی ارتش ایران در این نبرد به عهده فرمانده دلیر امام قلی خان بود. لشکر شاه عباس توانست بندر گمبرون (گمبرون واژه‌ای پرتغالی به معنای خرچنگ است) را پس بگیرد امام قلی خان با حمله به جزیره هرمز و فتح کردن قصر پرتغالی‌ها توانست پرتغال را شکست دهد. [نیازمند منبع]

مردم جنوب به پاس این خدمت بزرگ شاه عباس بندر گمبرون را به بندر عباس تغییر دادند تا یادوار دلاوری‌های شاه عباس علیه متجاوزین پرتغالی باشد.

اقدامات در جهت آبادانی ایران

دشمنی ایران و عثمانی به نفع اصفهان تمام شد و اصفهان باید بسیار خوش بخت بوده باشد تا شاه عباس سبب خیر در آن شهر که قرن‌ها مورد توجه نبود؛ شد. میدان نقش جهان، مسجد امام (نام پیش از انقلاب آن به مدت چند قرن مسجد شاه بوده)، عالی قاپو، بخش‌هایی از عمارت چهل ستون، چهارباغ، پل‌های رود زاینده رود، کانال کشتی آب‌های کوه کوه‌رنگ به سمت زاینده رود از آثار نیک اوست. اگرچه نزدیک به نیم هزاره از زمان او گذشته‌است ولی هنوز اصفهان به بناهای فرهنگی و هنر عصر صفوی می‌بالد چنانچه که در سال ۱۴۲۸ «پایتخت فرهنگی دنیای اسلام» بود. شاه عباس همانطور که بسیاری از جهانگردان و مورخین اظهار داشته‌اند فردی وطن پرست بود، برای همین و برای آنکه فرهنگ زیارت را در بین مردم قرار دهد، در سال ۱۰۰۹ پیاده عزم مشهد کرد و به دستور وی فقط ۹۹۹ کاروانسرا در آن سال و تعداد بسیار بیشتر در سال‌های پس از آن احداث گردید. وی مشهد را به طور رسمی «شهر مقدس ایران» قرار داد تا آنکه مردم به زیارت امام هشتم شیعیان بروند. و از رنج و مشقت‌های سفر حج و سخت‌گیری‌های حکام ولایات عثمانی دیگر خبری نباشد. شاه عباس در سال ۱۰۳۲ شهر اشرف (بهشهر امروزی) را به وجود آورد و عمارت‌های کلاه فرنگی و بناهای زیبای عباسی را به وجود آورد و شاه که فردی گردشگر بود همیشه به آن جا برای شکار می‌رفت. در سال ۱۰۳۳ نیز شهر فرح آباد را احداث کرد و آن را مرکز حکومت مازندران کرد. وی راه‌ها را ایمن ساخت و همچنین برای تعمیر و احداث راه‌های جدید همت گماشت؛ گرجی‌ها و ارمنه را که در جنگ گرجستان به اسارت گرفت اختیار داد تا آزادانه در فرح آباد زندگی کنند و همچنین در کنار اصفهان زمین به آنها داد و آنها شهر جلفا را ساختند؛ بندر گمبرون را در سال ۱۰۲۳ و جزیره هرمز را به سال ۱۰۳۱ از تصرف پرتغالی‌ها خارج ساخت.

اقدامات فرهنگی

او به شعر و نقاشی و موسیقی و معماری توجه داشت؛ و به علما و هنرمندان علاقه می‌ورزید. ملاصدرا؛ میرداماد؛ میرفندرسکی؛ شیخ بهایی و... از فاضلان عهد وی بودند. شاه عباس مردی دیندار

بود و به ویژه به حضرت علی علیه السلام سخت ارادت میورزید. گویند نسبت به رعایا و زیر دستان
مهربان بود. فرهنگ معماری هنوز نیز متأثر از آن دوره می‌باشد.

<http://parsiandej.ir>

پارسیان دژ مرجع ایران شناسی

پارسیان دژ